

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG. 410.006.06.2020

Bogdan Kowalczyk
Nadleśniczy Nadleśnictwa Trzciel
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
Nadleśnictwo Trzciel
Ul. Graniczna 18
66-320 Trzciel

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/089 – Nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Trzciel (dalej: <i>Nadleśnictwo</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Bogdan Kowalczyk, Nadleśniczy Nadleśnictwa Trzciel (dalej: <i>Nadleśniczy</i>), od 1 marca 1997 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań. 2. Wykonywanie zadań związanych z gospodarką leśną.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2020 (do zakończenia kontroli ¹) oraz lata wcześniejsze w zakresie zdarzeń i danych niezbędnych do dokonania ocen.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.
Kontrolerzy	1. Marzena Mielcarek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/45/2020 z 17 czerwca 2020 r. 2. Rajmund Aszkowski, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LZG/46/2020 z 17 czerwca 2020 r.

(akta kontroli str.1-3)

---

¹ Tj. do dnia 15 września 2020 r.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Nadleśnictwo było prawidłowo przygotowane organizacyjnie do wykonywania obowiązków, w zakresie nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, powierzonego przez starostów. Otrzymywane w ramach porozumień środki finansowe były wystarczające do sprawowania ww. nadzoru. Działania dotyczące nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niepaństwowych, wynikające z zawartych porozumień, realizowali pracownicy posiadający kwalifikacje umożliwiające rzetelne ich wykonywanie. Nadleśniczy wywiązywał się z zadań, do których został zobowiązany na mocy podpisanych porozumień.

Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie wystawiania świadectw legalności pochodzenia drewna, czy terminowości wystawienia noty księgowej, nie miały istotnego wpływu na prawidłowość prowadzonego nadzoru.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań

Opis stanu faktycznego

1.1. Pod nadzór Nadleśniczego Nadleśnictwa Trzciel podlegało łącznie 927,57 ha lasów⁵. W drodze porozumień, zawartych na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach⁶ (dalej: *ustawa o lasach*), Starosta Nowotomyski powierzył Nadleśniczemu nadzór nad 63,14 ha lasów, natomiast Starosta Międzyrzecki - nad 864,43 ha. Według stanu na 31 grudnia 2019 r.⁷, Nadleśnictwo nadzorowało gospodarkę leśną na 576 działkach gruntów leśnych niestanowiących własności Skarbu Państwa.

(akta kontroli str.4-20)

Porozumieniem zawartym 29 grudnia 2004 r. Starosta Międzyrzecki powierzył Nadleśniczemu prowadzenie w szczególności takich spraw i czynności z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa jak:

- nadzorowanie wykonania decyzji wydanych na podstawie art. 19 ust. 3 ustawy *o lasach* poprzez wykonywanie lustracji drzewostanów i oceny sposobu prowadzenia gospodarki leśnej przez właścicieli lasów,
- cechowanie drewna i wystawianie właścicielowi lasu dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna,
- wykonywanie lustracji drzewostanów i oceny sposobu prowadzenia gospodarki leśnej przez właścicieli lasów w celu dalszego nadzorowania wykonania zatwierdzonych uproszczonych planów urządzenia lasów przez Starostę,
- przygotowywanie i przysyłanie materiałów niezbędnych do wydania decyzji administracyjnych (art. 9 ust. 2, art. 24 ustawy *o lasach*), w tym protokołów oględzin oraz zaleceń dotyczących koniecznych działań w zakresie prowadzenia gospodarki leśnej.

Podpisane ze Starostą Nowotomyskim porozumienie z 2 stycznia 2007 r. wyszczególniało m.in. takie zadania powierzone Nadleśniczemu jak:

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych.

⁵ Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. oraz 31 grudnia 2019 r., na dzień 30 czerwca 2020 r. powierzchnia ta stanowiła 936 ha.

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1463.

⁷ Według stanu na dzień 30 czerwca 2020 r. nadzór sprawowany był na 588 działkach., natomiast na dzień 31 grudnia 2018 r. - 576 działkach.

- nadzór i kontrola realizacji zadań zawartych w (uproszczonych) planach urządzania lasów w zakresie ponownego wprowadzania roślinności leśnej (upraw leśnych), przebudowy drzewostanu, pielęgnowania i ochrony lasu, w tym ochrony przeciwpożarowej,
- numerowanie i cechowanie drewna pozyskanego w lasach oraz wydawanie świadectw legalizacji,

natomiast porozumienie z 2 marca 2020 r.⁸ z ww. Starostą:

- lustrację terenu, ocenę stanu lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa oraz badanie zgodności wykonywanych przez właścicieli lasu prac związanych z gospodarką leśną z przepisami określonymi w ustawie o lasach, uproszczonymi planami urządzania lasu (inventaryzacją stanu lasu), decyzjami ustalającymi obowiązek wykonania przez właścicieli zadań gospodarczych, o których mowa w art. 19 ust. 3 ustawy o lasach, pozostałymi decyzjami Starosty wynikającymi z ww. ustawy,
- cechowanie i numerowanie drewna pozyskanego w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa oraz wystawianie właścicielowi lasu dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna.

Żadnym z ww. porozumień nie powierzono Nadleśniczemu wydawania decyzji administracyjnych, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy o lasach.

(akta kontroli str.5-25)

1.2. Zarówno Starosta Międzyrzecki, jak i Starosta Nowotomyski, z którymi Nadleśniczy podpisał porozumienia, przekazali do Nadleśnictwa dokumentację urządzeniową, tj. uproszczone plany urządzania lasu, o których mowa w art. 19 ust. 2 ustawy o lasach lub inventaryzację stanu lasów, o których mowa w art. 19 ust. 3 ww. ustawy, sporządzoną dla powierzonych w nadzór lasów.

Starosta Nowotomyski, w aneksie nr 15 z 2 września 2019 r. do porozumienia z 2 stycznia 2007 r. oraz w porozumieniu z 2 marca 2020 r. zobowiązał się przekazywać aktualną bazę danych ewidencji gruntów w nadzorowanych obrębach, w postaci elektronicznej, do końca każdego kwartału. Nadleśnictwo otrzymywało ww. informacje.

W porozumieniu zawartym ze Starostą Międzyrzeckim zawarto zapis stanowiący, że w przypadku zmian w szczegółowym wykazie lasów powierzonych w nadzór strony porozumienia powiadomią się nawzajem o tym fakcie, a w przypadku braku sprzeciwu odpowiedni nowy zapis zostanie wprowadzony do wykazu. W czerwcu 2020 r. ww. Starostwo przekazało do Nadleśnictwa wykaz działek ewidencyjnych, do którego Nadleśnictwo zgłosiło uwagi⁹, dotyczące wskazania jako lasy m.in. terenów zabudowanych, łąki, roli, ogrodzonego składu wyeksploatowanych pojazdów samochodowych, czy drogi.

(akta kontroli str. 4-34)

1.3. Nadleśnictwo nie dysponowało informacjami na temat przeciętnego wieku drzewostanów lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, ich przeciętnej zasobności oraz kategorii zagrożenia pożarowego lasów niepaństwowych.

(akta kontroli str. 26, 35-36)

1.4. Stosownie do Regulaminu Organizacyjnego Nadleśnictwa Trzciel¹⁰, nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa (w zakresie powierzonym przez kierownika urzędu administracji publicznej) należy do zadań Działu Gospodarki Leśnej, natomiast Zastępcą Nadleśniczego m.in. nadzoruje realizację zadań

⁸ Obowiązujące od 1 stycznia 2020 r.

⁹ M.in. pismem z dnia 8 września 2020 r., Nr ZG.750.3.2020.

¹⁰ Aktualnie obowiązujący Regulamin Organizacyjny stanowi załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 11/2020 Nadleśniczego Nadleśnictwa Trzciel z 14 kwietnia 2020 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu organizacyjnego Nadleśnictwa Trzciel.

związanych z prowadzeniem gospodarki w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa.

(akta kontroli str.38-56)

Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa, w powierzonym zakresie, został wyszczególniony w zakresie zadań, kompetencji, odpowiedzialności i uprawnień Zastępcy Nadleśniczego oraz zakresie obowiązków, odpowiedzialności i uprawnień Specjalisty Służby Leśnej ds. łowiectwa (dalej: *Specjalista Służby Leśnej*).

(akta kontroli str.101-106,124-127)

1.5. Bezpośredni nadzór nad realizacją zadań określonych dla właścicieli lasów niepaństwowych sprawowali leśniczowie – pod nadzór jednego leśniczego, według stanu na 31 grudnia 2019 r. podlegało od 16,46 ha do 199,50 ha ww. lasów. Zadania dotyczące ww. obszaru zostały zapisane w zakresach obowiązków, odpowiedzialności i uprawnień leśniczych.

(akta kontroli str.131-132, 138-164)

Wszyscy pracownicy Nadleśnictwa sprawujący nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa posiadali wykształcenie zapewniające wiedzę z zakresu wykonywanych zadań (wykształcenie leśne). Zastępca Nadleśniczego brał ponadto udział w seminarium z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa.

(akta kontroli 132-136)

Łącznie zadania z zakresu nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa realizowane były przez dziewięciu leśniczych, przy czym wskazany nadzór stanowił jedno z realizowanych przez nich zadań – zgodnie z szacunkami Nadleśnictwa obowiązki związane z ww. nadzorem stanowiły łącznie 0,2 etatu w Nadleśnictwie.

(akta kontroli str. 4, 132)

W ocenie *Specjalisty Służby Leśnej* w Nadleśnictwie nie wystąpiła sytuacja, w której:

- pod nadzór jednej osoby podlegała zbyt duża powierzchnia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa,
- wykonywane obowiązki z innego zakresu utrudniały realizację zadań z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niepaństwowych w zakresie powierzonym przez starostów,
- środki finansowe były niewystarczające do rzetelnej realizacji zadań z zakresu nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa.

(akta kontroli str. 36-37)

1.6. Osoby realizujące zadania z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niepaństwowych w Nadleśnictwie nie były właścicielami lasów, nad którymi sprawowali nadzór¹¹. W związku z powyższym, nie opracowywano procedur w zakresie sprawowania nadzoru w sytuacji konfliktu interesów, kiedy właścicielami lasów są osoby sprawujące nadzór bądź osoby wskazane w art. 24 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹². Z pracownikami zawarto natomiast umowy zobowiązujące do nieprowadzenia działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności prowadzonej przez pracodawcę. Za działalność konkurencyjną uznano m.in. wszelką działalność dotyczącą usług w zakresie hodowli lasu, ochrony lasu, pozyskania drewna, jego zrywki, wywozu i podwozu, usług w zakresie urządzania lasu, prac gleboznawczych lub/oraz siedliskowych, czy wszelkiego doradztwa na rzecz podmiotów prawnych,

¹¹ Zgodnie z informacjami otrzymanymi ze Starostwa Powiatowego w Międzyrzeczu oraz Starostwa Powiatowego w Nowym Tomyślu.

¹² Dz.U. z 2020 r. poz. 256, ze zm. W Nadleśnictwie wystąpił jeden przypadek powierzenia leśniczemu nadzoru nad lasami, których właścicielem jest krewna leśniczego. Z dniem 1 lipca 2020 r. przekazano nadzór nad wskazanymi lasami innemu leśniczemu.

jednostek i osób fizycznych współpracujących z organizacjami Lasów Państwowych - bez zgody Nadleśniczego.

(akta kontroli str.168-181, 191-192, 199-200)

1.7. Koszty poniesione przez Nadleśnictwo związane z lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa (zadania z zakresu powierzonego nadzoru w wysokości równej otrzymanym przychodom ze starostw oraz zadania z zakresu obowiązków ustawowych w odniesieniu do lasów niepaństwowych) wynosiły kwoty¹³ 28.480,31 zł w 2018 r. oraz 29.539,03 zł w 2019 r., co stanowiło odpowiednio 30,7 zł/ha oraz 31,8 zł/ha lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa. Łączne przychody otrzymane ze starostw, z którymi podpisano porozumienia kształtowały się następująco:

- 27.824,57 zł w 2018 r.,
- 28.719,31 zł w 2019 r.,
- 31.549,28 zł w I połowie 2020 r.

(akta kontroli str. 4, 202-210)

Nadleśnictwo nie prowadziło planowania zadań z zakresu nadzoru nad lasami niepaństwowymi. Zadania wynikające z porozumień realizowane były przez właściwych leśniczych na bieżąco, którzy decydowali o częstotliwości podejmowanych działań z zakresu aktywnego nadzoru.

(akta kontroli str. 37, 388)

W okresie objętym kontrolą Nadleśnictwo co do zasady prawidłowo obciążało starostwa kosztami nadzoru. Wyjątek stanowi I kwartał 2019 r., w przypadku którego nastąpiło opóźnienie, które wskazano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 211-235)

1.8. Nadleśnictwo dysponowało dokumentacją urzędzeniową, o której mowa w art. 19 ust. 2 i 3 ustawy o lasach, obejmującą ponad 99%¹⁴ powierzchni nadzorowanych lasów. Stosownie do informacji otrzymanych ze starostw powiatowych, z którymi Nadleśnictwo podpisało porozumienia:

- obowiązująca w okresie objętym kontrolą dokumentacja urzędzeniowa dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa została wykonana z wykorzystaniem środków własnych powiatów,
- nie wystąpiły sytuacje, w których brak środków finansowych skutkował niesporządzeniem wymaganej dokumentacji urzędzeniowej dla lasów niepaństwowych,
- koszt sporządzenia dokumentacji urzędzeniowej w przeliczeniu na 1 ha lasu wyniósł 55 zł (Starostwo Powiatowe w Nowym Tomysłu) oraz ok. 100,67 zł (Starostwo Powiatowe w Międzyrzeczu),
- starostwa nie zlecały wykonania dokumentacji urzędzeniowej dla lasów, których właścicielami nie były osoby fizyczne lub wspólnoty gruntowe,
- porozumienie zawarte ze Starostą Międzyrzeckim zostało opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego, natomiast porozumienia zawarte ze Starostą Nowotomyskim nie były publikowane, co stosownie do informacji Starosty, wynikało z braku podstawy prawnej mówiącej o konieczności takiego działania.

(akta kontroli str. 4, 178-200)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Stosownie do § 5 ust. 3 porozumienia zawartego 2 stycznia 2007 r., pomiędzy Starostą Nowotomyskim, a Nadleśniczym określono, że należność za wykonanie

¹³ Konto 504 - utrzymanie nadzoru nad lasami innych własności, suma mpk 141 (koszty zadań z zakresu powierzonego nadzoru nad lnp) oraz mpk 142 (koszty zadań z zakresu obowiązków ustawowych w odniesieniu do lnp).

¹⁴ 99,4% powierzchni, według stanu na 31 grudnia 2019 r. Zgodnie z informacjami uzyskanymi w Starostwie Powiatowym w Międzyrzeczu, pozostała dokumentacja zostanie przekazana do Nadleśnictwa po wydaniu stosownych decyzji.

zadań objętych porozumieniem będzie uiszczana kwartalnie, w ostatnim tygodniu danego kwartału, natomiast 5 czerwca 2019 r. została wystawiona jedna nota księgowa¹⁵, która dotyczyła obciążenia tytułem sprawowania nadzoru nad lasami niepaństwowymi, w wysokości odpowiadającej dwóm kwartałom 2019 r. i wiązała się z przekazaniem Nadleśnictwu dopiero 17 czerwca 2019 r. środków finansowych, o których mowa w art. 5 ust. 4 ustawy o lasach, stanowiących równowartość dwóch rat (za I i II kwartał 2019 r.). Tymczasem, zgodnie z art. 5 ust. 4 ww. ustawy, nadleśniczy prowadzi powierzone przez starostę sprawy z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, po zapewnieniu przez powierzającego środków finansowych na te cele.

(akta kontroli str. 13, 220-221)

Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił ww. nieprawidłowość przeoczeniem pracownika działu finansowo-księgowego, dodając że zaistniała zwłoka w przekazaniu środków finansowych nie miała wpływu na ciągłość sprawowania nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa.

(akta kontroli str. 397)

Najwyższa Izba Kontroli, dostrzegając pozytywne działanie Nadleśnictwa polegające na nieprzerwanym sprawowaniu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niepaństwowych, wskazuje, że Nadleśnictwo powinno podjąć kroki w postaci wcześniejszego wystawienia noty księgowej, w celu otrzymania środków finansowych w terminie określonym w ww. porozumieniu.

OCENA CZĄSTKOWA

Nadleśnictwo było prawidłowo przygotowane organizacyjnie i kadrowo do wykonywania obowiązków, powierzonych przez starostów, w zakresie nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa. Opisana w regulaminie organizacyjnym struktura zapewniała prawidłową realizację ww. nadzoru. Otrzymywane środki finansowe były wystarczające do realizacji zadań, a stwierdzona nieprawidłowość nie miała wpływu na prowadzenie spraw z zakresu sprawowanego nadzoru.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

2. Wykonywanie zadań związanych z gospodarką leśną

2.1. Nadleśniczemu nie zostały powierzone porozumieniami, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy o lasach, zadania w zakresie wydawania decyzji administracyjnych w pierwszej instancji. W konsekwencji, w Nadleśnictwie nie prowadzono postępowań administracyjnych dotyczących lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa. W latach 2018-2020 (I półrocze) pracownicy Nadleśnictwa nie przekazywali do starostw powiatowych dokumentów w celu wydania decyzji administracyjnych z zakresu objętego porozumieniami.

(akta kontroli str. 5-25, 178-200, 289)

2.2. Bezpośredni nadzór nad realizacją zadań określonych dla właścicieli lasów niepaństwowych sprawowali leśniczowie poprzez lustracje drzewostanów mające na celu weryfikację zachowania trwałości utrzymania lasów i ich ochronę poprzez ocenę stanu zdrowotnego i sanitarnego lasu, ocenę potencjalnych możliwości powstania pożarów oraz konieczności wykonywania przez właścicieli lasów zabiegów profilaktycznych i ochronnych zapobiegających powstaniu pożarów, a także lustracje drzewostanów pod kątem nieuprawnionych wyrębów skutkujących zachwianiem równowagi w ekosystemach leśnych.

¹⁵ Nota księgowa nr 29/2019.

W latach 2018-2020 (I półrocze) obejmowano aktywnym nadzorem działki leśne niestanowiące własności Skarbu Państwa podlegające pod nadzór Nadleśnictwa. W okresie objętym kontrolą pracownicy Nadleśnictwa nie stwierdzili przypadków:

- naruszeń dotyczących obowiązków właścicieli lasów wskazanych w art. 9 ust. 1 ustawy o lasach,
- naruszeń obowiązków właścicieli lasów określonych w art. 13 ustawy o lasach albo zadań zawartych w uproszczonym planie urządzenia lasu lub decyzji wydanej na podstawie inwentaryzacji stanu lasów,
- wystąpienia organizmów szkodliwych w stopniu zagrażającym trwałości lasów.

(akta kontroli str. 4, 137, 312, 389-390)

2.3. Zawarte ze starostami powiatowymi porozumienia nie obejmowały wydawania przez Nadleśniczego decyzji w sprawie przyznania środków na pokrycie kosztów zalesienia gruntów, o których mowa w art. 14 ust 5 ustawy o lasach. W związku z powyższym w okresie objętym kontrolą Nadleśniczy nie wydawał ww. decyzji.

(akta kontroli str. 5-25, 390)

2.4. W przypadku uzyskania informacji na temat pozyskania drewna w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa dokonywano cechowania drewna i wydawano dokument stwierdzający legalność pozyskania drewna, o którym mowa w art. 14a ust. 3 ustawy o lasach (dalej: *świadcstwo legalności pozyskania drewna*). W latach 2018-2020 (I półrocze) wystawiono łącznie 72 świadectwa legalności pozyskania drewna¹⁶, które dotyczyły łącznie 1.906 m³ drewna (grubizny) z lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa. Świadectwa legalności pozyskania drewna nie były objęte ewidencją druków ścisłego zarachowania w jednostce. Nadleśnictwo nie prowadziło jednej ewidencji świadectw legalności pozyskania drewna - świadectwa przechowywane były przez poszczególnych leśniczych, którzy nadawali im kolejne numery (w obrębie danego leśnictwa) oraz na potrzeby sprawozdawczości przekazywali *Specjaliście Służby Leśnej* niezbędne informacje. Zdaniem NIK, prowadzenie jednej ewidencji świadectw legalności pozyskania drewna w całym Nadleśnictwie ułatwiłoby prowadzenie nadzoru w zakresie ich wystawiania.

(akta kontroli str. 4, 281,390)

Weryfikacja świadectw wystawionych w 2019 r. wykazała, że nie wszystkie zostały sporządzone w sposób rzetelny, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 287-305)

2.5. Drewno w nadzorowanych lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, poza przypadkiem wskazanym w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*, było pozyskiwane, w badanym okresie¹⁷, zgodnie z uproszczonymi planami lasu lub decyzją wydaną na podstawie inwentaryzacji stanu lasów.

(akta kontroli str. 282-305)

2.6. Pracownicy Nadleśnictwa nie realizowali innych zadań dotyczących nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa niż zawarte w porozumieniach podpisanych ze starostwami oraz doradztwo w zakresie zalesiania i gospodarki leśnej, o którym mowa w art. 35 ust. 2 pkt 1 ustawy o lasach.

(akta kontroli str. 281)

2.7. W zawartych porozumieniach nie zostały powierzone Nadleśniczemu zadania z zakresu administracji rządowej (art. 12 ust. 2 pkt 2, art. 13 ust. 3 pkt 2, art. 16 ust. 1a, art. 22 ust. 2 i art. 38a ust. 2 ustawy o lasach).

(akta kontroli str. 5-25)

¹⁶ Odpowiednio 41 świadectw w 2018 r., 19 świadectw w 2019 r. oraz 12 świadectw w I połowie 2020 r.

¹⁷ Przyjęto próbę obejmującą świadectwa wystawione w 2019 r.

2.8. W porozumieniach nie zawarto postanowień, które powierzałyby Nadleśniczemu prowadzenie zadań z zakresu nadzoru nad realizacją obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 r. *w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej*¹⁸. W związku z powyższym, pracownicy Nadleśnictwa nie realizowali zadań z ww. zakresu. Nadleśnictwo nie dysponowało dokumentacją w zakresie inwentaryzacji przyrodniczych dotyczących lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa.

(akta kontroli str. 306, 390)

2.9. W latach 2018-2020 (I połowa) do Nadleśnictwa wpłynął jeden wniosek dotyczący sporządzenia planu inwestycji zwiększających odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska, o którym mowa w art. 35 ust. 5 pkt 2 ustawy o *lasach*¹⁹. Po wezwaniu do uzupełnienia niezbędnej dokumentacji, wnioskodawca zrezygnował z inwestycji.

(akta kontroli str. 306, 317-323)

W Nadleśnictwie nie zaewidencjonowano, w latach 2018-2020 (I połowa), wpływu formalnych wniosków właścicieli lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa dotyczących doradztwa dla właścicieli lasów niepaństwowych w zakresie zalesiania i gospodarki leśnej - doradztwo prowadzone było bezpośrednio przez leśniczych. W Nadleśnictwie nie wprowadzono formalnych procedur dotyczących wskazanego doradztwa, było ono prowadzone w ramach obowiązków służbowych.

(akta kontroli str. 306, 391)

2.10. W okresie objętym kontrolą stwierdzono jeden przypadek działania polegającego na wycięciu drzew i niezgłoszeniu drewna do legalizacji surowca. Nadleśnictwo poinformowało o powyższym Starostwo Powiatowe w Międzyrzeczu.

(akta kontroli str. 306-311)

2.11. W zakresie obowiązków informacyjnych i sprawozdawczych porozumienia zawarte ze Starostą Nowotomyskim zawierały w szczególności następujące informacje:

- informowanie Starosty na bieżąco o trudnościach i nieprawidłowościach zaistniałych w trakcie wykonywania powierzonych zadań (porozumienie z 2 stycznia 2007 r.),
- zobowiązanie Nadleśniczego do sporządzania stosownych opinii i informacji na użytek Starosty (porozumienie z 2 stycznia 2007 r.),
- sporządzanie i przekazywanie Staroście raz w roku sprawozdania z realizacji powierzonych zadań wraz z opisową oceną stanu nadzorowanych lasów po roku sprawozdawczym, w terminie do 31 stycznia oraz odrębne sprawozdanie o lasach niepaństwowych na formularzu określonym przez Główny Urząd Statystyczny w terminie do 5 lutego każdego roku (porozumienie z 2 marca 2020 r.),
- wzór sprawozdania z nadzoru nad lasami niepaństwowymi położonymi na terenie Powiatu Nowotomyskiego za 2020 r. (porozumienie z 2 marca 2020 r.)

(akta kontroli str. 12-25)

W porozumieniu zawartym ze Starostą Międzyrzeckim zawarto m.in. postanowienie dotyczące przesyłania przez Nadleśniczego niezbędnych materiałów do wydania decyzji, w tym protokołów oględzin i zaleceń dotyczących koniecznych działań w zakresie prowadzenia gospodarki leśnej, a także niezwłocznego zawiadomienia Starosty w przypadku stwierdzenia konieczności podjęcia przez niego działań

¹⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 2408.

¹⁹ Art. 35 ust. 5 pkt 2 ustawy o *lasach* stanowi, że nadleśniczy na wniosek właściciela gruntu przeznaczonego na realizację inwestycji zwiększających odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska - sporządza plan tej inwestycji oraz potwierdza jej wykonanie zgodnie z tym planem w przypadku gdy inwestycja ta będzie realizowana zgodnie z przepisami o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

w zakresie gospodarki leśnej w lasach objętych porozumieniem. Porozumienie nie zawierało natomiast wzoru sprawozdania, czy wyszczególnienia danych sprawozdawczych.

(akta kontroli str. 5-8)

Nadleśniczy corocznie przysyłał do starostw powiatowych informacje dotyczące nadzorowanych lasów niepaństwowych poprzez wypełniania wybranych pól na druku sprawozdania L-03 o *lasach prywatnych (osób fizycznych i prawnych)*.

(akta kontroli str. 330-359)

Nadleśnictwo przekazywało corocznie informacje dotyczące prowadzonego nadzoru w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie (dalej: RDLP).

(akta kontroli str. 360-385)

2.12. Zapisy zawartych porozumień umożliwiały starostom podejmowanie kontroli w Nadleśnictwie w zakresie wykonywanych powierzonych zadań, jednak w latach 2018-2020 (I połowa) żadne ze starostw nie przeprowadziło kontroli w Nadleśnictwie w ww. zakresie.

(akta kontroli str. 7,13,22)

2.13. Współpraca Nadleśnictwa z Państwową Strażą Pożarną i OSP w zakresie ochrony przeciwpożarowej polegała na czynnym uczestnictwie w ustaleniu właściciela lasu oraz nawiązaniu z nim bezpośredniego kontaktu w celu przejęcia pożarzyska po ugaszeniu pożaru na gruncie prywatnym.

(akta kontroli str. 177)

2.14. Jako utrudnienia w zakresie realizacji zadań związanych ze sprawowanym nadzorem nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa *Specjalista Służby Leśnej* oraz Zastępca Nadleśniczego wskazali w szczególności nadmierne rozdrobnienie działek na terenie Nadleśnictwa oraz ograniczenia spowodowane brakiem ogólnej wiedzy właścicieli lasów na temat prowadzenia gospodarki leśnej oraz ich brakiem znajomości obowiązujących przepisów w przedmiotowym zakresie.

(akta kontroli str. 35-36, 397)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W pięciu spośród 19 wystawionych w 2019 r. świadectwach nie wskazano (poprzez wykreślenie właściwych zapisów), na jakiej podstawie drewno zostało pozyskane (uproszczonego planu urządzenia lasu albo zadań z zakresu gospodarki leśnej określonych w decyzji).

Ponadto w 11 spośród 19 wystawionych w 2019 r. świadectwach legalności pozyskania drzewa wskazano w sposób nie w pełni zgodny ze wzorem świadectwa legalności pozyskanego drewna stanowiącym załącznik nr 6 do rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa a dnia 24 lutego 1998 r. w *sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna, wzorów urządzeń do cechowania i zasad ich stosowania oraz wzoru dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna*²⁰, dane dotyczące średnicy drewna mierzonej w 1/2 długości (w cm) lub długości drewna (w m), co przejawiało się poprzez niewypełnianie kolumn nr 4 lub 5 tabeli albo wskazanie w nich innych danych niż wskazane w wierszu tytułowym tabeli (np. podawano obliczenia dotyczące mp).

(akta kontroli str. 287-305)

Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że leśniczowie nie wskazali w pięciu świadectwach legalności podstawy pozyskania drewna omyłkowo oraz wskazał, że *świadectwo legalności pozyskania drewna stanowiące załącznik nr 6 do Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa*

²⁰ Dz.U. Nr 36 poz. 201, ze zm.

z dnia 24.02.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna, wzorów urzędzeń do cechowania i zasad ich stosowania oraz wzoru dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna jest dokumentem zbyt mało precyzyjnym (...) kolumny nr 4 i 5 określają możliwość wpisania parametrów pomiarowych tylko dla sztuk drewna mierzonych pojedynczo w dłużycach. Pomiarów których należy dokonać w celu określenia objętości stosu drewna (...) wzór świadectwa nie określa pomimo, że są to dane niezbędne do określenia objętości drewna (...). Ponadto umieszczenie danych dotyczących pomiarów drewna mierzonego w stosach na świadectwie ma istotne znaczenie w celu uniknięcia niewłaściwego przypisania objętości drewna do odpowiednich numerów stosów, szczególnie w przypadku gdy na jednym druku świadectwa legalizowane są różne grupy handlowo-gatunkowe. W celu uniknięcia pomyłek przy wypisywaniu druku świadectwa leśniczowie w kolumnach które są przewidziane do wpisania pomiarów drewna dłużycowego wpisują pomiary dotyczące parametrów stosów.

(akta kontroli str.396-397)

2. Stwierdzono, że wystawieniem jednego świadectwa legalności pozyskania drewna zalegalizowano o 21,33 m³ drewna więcej niż założono w inwentaryzacji stanu lasu, której mowa w art. 19 ust. 3 ustawy o lasach. Objętość pozyskanego drewna wykazana w dokumencie stwierdzającym legalność pozyskania drewna stanowiła 40,33 m³, natomiast inwentaryzacja stanu lasu jako planowaną wielkość pozyskania drewna wskazywała 19 m³.

(akta kontroli str. 284-287)

Leśniczy, który był odpowiedzialny za realizowanie zadań z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa na działce, której dotyczyło ww. świadectwo wskazał, że zalegalizowanie pozyskania drewna ponad wielkość wskazaną w inwentaryzacji wiązało się z pozyskaniem drewna na skutek wywrotów, wiatrolomów i posuszu powstałych po silnych wiatrach (...), ze względu na wysoką zasobność drzewostanu (270 m³), pozyskana masa drewna nie spowodowała w drzewostanie nadmiernego przerzedzenia. W wyniku przeprowadzonego zabiegu uległ poprawie stan sanitarny lasu.

Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił m.in., że ze względu na wysoką zasobność drzewostanu, pozyskana masa drewna nie spowodowała w drzewostanie nadmiernego przerzedzenia, przeprowadzono zabieg w sposób prawidłowy co znacznie poprawiło stan sanitarny lasu oraz mając na uwadze zapisy § 8.1 pkt. 1 f Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12.11.2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzania lasu, uproszczonego planu urządzania lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu, określający tryb sporządzania inwentaryzacji stanu lasu obejmujący w szczególności skrócony opis lasu i gruntów przeznaczonych do zalesienia, zawierający m.in. informację o użytkowaniu przedrębny określonej szacunkowo dla poszczególnych wydzieleń, leśniczy zalegalizował całość pozyskanego drewna. Jednocześnie nadmieniam, że nadleśnictwo nie opiniuje Inwentaryzacji Stanu Lasu i nie ma wpływu na zawarte w niej dane. Nadleśnictwo prawnie upoważnione jest do opiniowania Uproszczonych Planów Urządzania Lasu.

(akta kontroli str. 283, 395-396)

OCENA CZĄSTKOWA

Nadleśniczy sprawował nadzór nad gospodarką leśną w lasach niepaństwowych, którego podjął się na mocy zawartych porozumień. Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie rzetelności wystawiania świadectw legalności pochodzenia drewna nie miały istotnego wpływu na prawidłowość prowadzonego nadzoru.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Wystawianie not księgowych w terminach gwarantujących rozliczenia ze starostwami w terminach wskazanych w zawartych porozumieniach.
2. Rzetelne sporządzanie dokumentów stwierdzających legalność pozyskania drewna, o których mowa w art. 14a ust. 3 ustawy o lasach.
3. Legalizacja drewna pozyskanego w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa na podstawie dokumentacji urzędniowej lub stosownych decyzji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 22 września 2020 r.

Kontrolerzy

Marzena Mielcarek
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Rajmund Aszkowski
doradca ekonomiczny

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektor
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis